

โครงการศึกษาพื้นที่เพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยชุมชนกระเหรี่ยง 5

อำเภอชายแดนจังหวัดตาก

บทคัดย่อ

กระเหรี่ยง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ และเป็นชนเผ่าที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดตากในบริเวณพื้นที่ 5 อำเภอชายแดน ได้แก่ อำเภอท่าสองยาง แม่ระมาด แม่สออด พบพระ และอุ้มผาง ซึ่งการพัฒนาของรัฐและการเข้ามาของกลุ่มทุนได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรากฐานทางวัฒนธรรม ชุมชนจึงเกิดคำถามต่อการเปลี่ยนแปลง และเกิดแนวคิดในการรักษาวิถีชีวิตบนความยั่งยืน การวิจัยจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสร้างให้ชุมชนได้เรียนรู้และอยู่ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงต่อไปได้ ดังนั้นทีมวิจัยจึงได้ตั้งคำถามต่อการวิจัยครั้งนี้ว่าแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ชุมชนกระเหรี่ยง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนควรเป็นอย่างไร ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษานโยบายการพัฒนาของรัฐและทุนที่เข้ามาในพื้นที่ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน 2. เพื่อศึกษาทุนทางสังคมในพื้นที่ 3. เพื่อพัฒนาประเด็นวิจัยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่บนฐานนิเวศวัฒนธรรม และ 4. เพื่อพัฒนากลไกคณะทำงานวิจัยระดับพื้นที่สำหรับพื้นที่ที่มีความสนใจและความพร้อม ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านการอบรมกระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัยและการใช้เครื่องมือวิจัย การประชุมร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อร่วมกันค้นหาประเด็นการวิจัย ผ่านการทำแผนที่ทำมือ การสร้างแผนที่วัฒนธรรม จากตัวแทนชุมชน ทั้งกลุ่มเยาวชน พ่อบ้าน แม่บ้าน ผู้สูงอายุ และการแลกเปลี่ยนประเด็นวิจัยระหว่างชุมชน จากการดำเนินโครงการวิจัยนี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงผลจากนโยบายการพัฒนาของรัฐ โดยเฉพาะการประกาศพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การท่องเที่ยว หรือการเข้ามาของแหล่งทุนได้มีส่วนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และจากการที่ชุมชนได้ร่วมกันหาคำถามถึงความยั่งยืนผ่านกระบวนการวิจัย จึงทำให้เกิดเป็นประเด็นการวิจัยจาก 5 ชุมชนดังนี้ ดังนี้ 1. การสร้างหลักสูตรวิถีชีวิตชุมชนบ้านแม่เหว้ย อำเภอท่าสองยาง 2. กระบวนการมีส่วนร่วมในการออกแผนชีวิตชุมชนบ้านห้วยกระทิง อำเภอแม่ระมาด 3. การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการ คน ช้าง ป่าของชุมชนบ้านปู่เต๋อและยะพ้อ อำเภอแม่สออด 4. การเรียนรู้ในการบริหารพื้นที่โดยชุมชนมีส่วนร่วม ชุมชนห้วยน้ำนก อำเภอพบพระ และ 5. การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้วิถีชีวิตกระเหรี่ยงฤาษี อำเภออุ้มผาง หลักจากการกำหนดประเด็นวิจัยชุมชนจะได้พัฒนาศักยภาพการวิจัยผ่านการหนุนเสริมของโครงการหนุนเสริมการวิจัยในระยะต่อไป